

Vásárhelyi Miklós

Az imént hallottuk Nagy Imre szavait, amelyekkel 33 esztendővel ezelőtt a forradalom viharában fordult az országhoz. S a megszólítottak, honfitársai hallgattak rá. Elnémultak a fegyverek, nem folyt többé testvér, helyreállt a rend, elindult a megbékélés és a demokratikus átalakulás folyamata — kezdte Vásárhelyi Miklós beszédét. — Megőriztük a forradalom vívmányait, s a jövőt kezdjük alakítani. A világ csodálattal figyelt Magyarországra. A magyar név történelmünk során soha nem csillogott oly fényesen, mint az 1956-os forradalom napjaiban. A brutális külső beavatkozás eltiport a forradalmat, véget vetett törekvé-

seinknek, reményeinknek, de nem olthatta ki 1956 és a forradalmat jelképévé lett Nagy Imre emlékét.

Nagy Imre több volt, mint politikus; nagyvonalú és bölcs államférfinak bizonyult a legválságosabb órákban. Munkatársaival együtt, a koalíciós kormányra és a közvélemény józan többségére támaszkodva átvette az országot a véres konfrontációból a politikai megoldás, a békés kibontakozás útjára. Ezt követően arról szökött, hogy történelmi küldetése teljesítésében az ország törvényes miniszterelnökének felbecsülhetetlen segítségére voltak a vele mártírhálát halt

(Folytatás a 4. oldalon.)

(Folytatás a 3. oldalról.)

harcostársai, az ismeretlen felkelők, harcosok, áldozatok ezrei, kiknek történelmi szerepére egy jelképes koporsó emlékeztet. Előttük és az 1956. november 4. utáni megtorlás minden áldozata előtt fejezzük most ki egy nemzet tiszteletét és halálját.

Kegyeleti szertartásra gyűlünk össze — hangoztatta. — Nem hivatalos aktusra, hanem a hozzátartozók, a barátok, a család utolsó búcsújára. És íme, most itt gyászol a család: százezrek ezen a téren és milliók szerte az országban. Az egész ország. Magyarország. Minden magyar itt a hazában, túl a határokon és szétszórva a világban. E nagy család tagjai egymásra találnak a vég-tisztség felemelő óráiban. Ne engedjük el többé egymás kezét! Mert óriási feladat áll előttünk.

Nagy Imre üzenete ma idősebb, mint valaha volt. Csak a különbözőképpen gondolkodók és cselekvők kölcsönös türelme és engedékenysége, az előlegezett bizalom szellemében ragadhatjuk meg a kivételes, biztató lehetőséget, csak így valósíthatjuk meg a történelmi feladatot, csak így biztosíthatjuk a békés átmenetet egy európai, korszerű, szabad és demokratikus társadalomba.

A múlt tanít és kötelez. Ne maradjunk a szavaknál. Ne ígérgezzünk, ne fogadkozzunk! Hisz 33 esztendeje éppen erről a térről indultunk el Nagy Imrével a szöszegés és árulás áldozataiként kálváriájuk utolsó stációjára, miután alig néhány héttel korábban a Rajk-temetésen ünneplés fogadalmat hangzott el, hogy ilyen szörnyűség soha többé nem fordulhat elő.

A gyász és a visszaemlékezés szívszorító perceiben a társadalom kész a megbékélésre, mert így kívánja az ország érdeke, és mert ezzel fejezi ki tiszteletét Nagy Imre és mártírtársai iránt. De a békés magyar nem felejt, és türelmetlen meg nyugtalan is. Tettekre vár, gyors, határozott cselekvést kíván. Szabad hazát, jogállamot, tisztességes megélhetést. Olyan demokratikus, szociális, igazságos és törvényes társadalmat, amelyet a felkelt nép 1956 októberében megálmodott, és amely valóban az intézményes rend és a béke országa lesz.

Ismét sorsfordulóhoz érkezünk. A hősi halál évfordulóján támasszuk fel a mártírok szellemi hagyatékát. S így zárunk le végleg egy keserves korszakot, hogy új fejezet nyíljon nemzetünk történelmében — fejezte be szavait.

Ezután Rácz Sándor, a Nagybuda pesti Munkástanács egykori elnöke emlékezett elhunyt társaira. Előljáróban arról szökött, hogy az 1956-os magyar forradalom bebizonyította a világnak: csak egy tisztességes politika létezik, az, amit vállal a nép, majd hozzátette, hogy a világszerte megszólaló harangok a gyász mellett arról is szökönek, hogy a magyar nép újra feltámad.

Annak azonban, hogy ez kiteljesedjék, Rácz Sándor szerint három jelentős akadálya van, amelyek közül a szökönek első helyre sorolta a szovjet csapatok magyarországi jelenlétét. Ezért kérte a világ valamennyi becsületes emberét, hogy közösen segítsék hozzá a Szovjetuniót: minél hamarabb kivonhassa csapatait Magyarországról.

A Nagybuda pesti Munkástanács egykori elnöke akadálynak minősítette azt is, hogy a kommunista párt ragaszkodik a hatalomhoz, de éppúgy azt is, hogy szétforgcsolódnak a társadalom erői, holott a magyar sorskérdést csak összefogással lehet megoldani. Ennek kapcsán hívta fel minden magyar figyelmét: első kötelességünk, hogy fogjunk össze, és ne millió pártba osszuk el a nemzet erejét.

A szökönek hangot adott annak is, hogy bízik az egyetemes magyarságban, hogy képes lesz felülemelkedni az apró érdekeken, és összefog a

magyar haza érdekében. Erre szólította fel a kommunistákat is: Alljanak közénk, és küzdjünk ezért a szent célért együtt, hogy megvalósuljon ezeknek a halottaknak a parancsa, ezért haltak meg, az ő utolsó kívánságuk a szabad, demokratikus Magyarország volt.

— Öt perc nagyon kevés idő ahhoz, hogy egy ezeréves magyar nép történetét, fájdalmát el lehessen mondani — tette hozzá Rácz Sándor, s arra kérte a háromnegyed 1-kor már hozzáteljesen negyedmiliónra gyarapodott tömeget, hogy együtt énekeljék el a Boldogasszony Anyánk című magyar egyházi éneket.

Annak elhangzása után Rácz Sándor arról beszélt, hogy napjainkban a világ politikai közvéleménye szimpatizál a magyar törekvésekkel. Véleménye szerint azonban — mert ezekben a nézetekben némi fals is van — oda kell hatnia a külföldön élő magyar honfitársaknak, hogy a magyar nép számára megfelelő politikai igényeket támogassa a kultúr-világ.

Rácz Sándor befejezésül arra szólított fel, hogy soha egyetlen nap ne múlték anélkül, hogy ne emlékezzünk Nagy Imrére, mártírtársaira, a 301-es parcella névtelen hőseire, a pesti srácokra, akik nélkül nincs forradalom és szabadság.

Mécs Imre

Mécs Imre a vele együtt halálra ítélték nevében szökött: — ... Az üres koporsó 90—100 olyan társamnak az emlékét őrzí, akit személyesen ismertem, akivel a poklok tornácán együtt ültünk.

Ezt követően arról beszélt, hogy miniszterelnöktől munkásig, katonától civilekig, atelstáktól keresztényekig sokféle rendű és rangú ember temetésének napja ez, köztük kommunistáké is, forradalmároké, akik sokfelől jöttek, majd harcukban és sorsukban egygyé váltak. „Szent suhancok” — így nevezte a szökönek azokat a fiatalokat, akik november 4-e hajnalán szembeszálltak a világ legnagyobb hadsergével.

Beszélt arról is, hogy bár nemzeti gyász a mai, nemcsak magyarok gyászolnak, hanem lengyel barátaink, a lengyel Szolidaritás, cseh és szlovák barátaink, a Charta '77, román barátaink, tehát az erdélyi magyarok mellett román ajkúak is, s lehet bízni abban is, hogy sok orosz, ukrán, észt és a Szovjetunió népei közül mások úgyszintén gyászolnak.

Mécs Imre úgy vélte, hogy a Szovjetunió akkori vezetői nem csupán bünt, hanem óriási történelmi hibát is elkövetek azzal, hogy megakadályozták: a magyar nép saját útját járassa. Meggyőződése szerint eljött az ideje, hogy a Szovjetunió magára találjon, népei

is elítéljék az akkori beavatkozást.

— A megemlékezés napja van ma — folytatta a szökönek, hangsúlyozva, hogy az elhunytak most már örökre azok maradnak, akik voltak, és akik egybeforrtak a forradalommal, amikor a már-már halottnak hitt nemzet előbukkant és ismét létezett. A megemlékezés mellett a lelkiismeret vizsgálata is ez a nap, folytatta Mécs Imre. Most mindenkinek önvizsgálatot kell tartania — vélekedett —, hogy ki-ki megtudja, hogyan élt 33 éven át, s mennyit mulasztott ez a nép.

A szökönek a továbbiakban kifejtette, hogy június 16-a egy korszakváltás határköve is, de másé is: a reményé. Ezzel kapcsolatban Mécs Imre így fogalmazott: „Ha összefogunk, megteremthetjük azt, ami őseink vágya volt, amit kivégzett, temetetlen társaink velünk együtt akartak, és amiért életüket áldozták — a független, szabad, demokratikus Magyarországot!” Majd hozzátette: „Megbocsátásról beszélünk és kényújtásról, de kezdet majd a szabad választások után, a szabad parlamenten fogunk nyújtani. Addig össze kell fogunk, és akkor a poklok erői sem fognak ki rajtunk!”

A szökönek kérésére ezután a gyászszertartás résztvevői — mint 1956. október 23-án a felvonulók — kéz a kézben fo-

Náposzabad sa, 1989. június 17.